Utvärdering av våtmarker (fosforfällor) vid Nimmern 2025

Våtmarken vid Drättinge var den första som grävdes vid Nimmern. Idag ser den funktionell ut med en varierad växtlighet.

Delrapport 2 från C-J Natur 2025

Inom LOVA-projektet ”Åtgärder övergödning Nimmern”

2025-09-01

C-J Natur

”Statliga bidrag till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) är medfinansiär för genomförandet av detta projekt”.

Carl-Johan Månsson, Biolog

Foton: C-J Natur

www.cjnatur.com

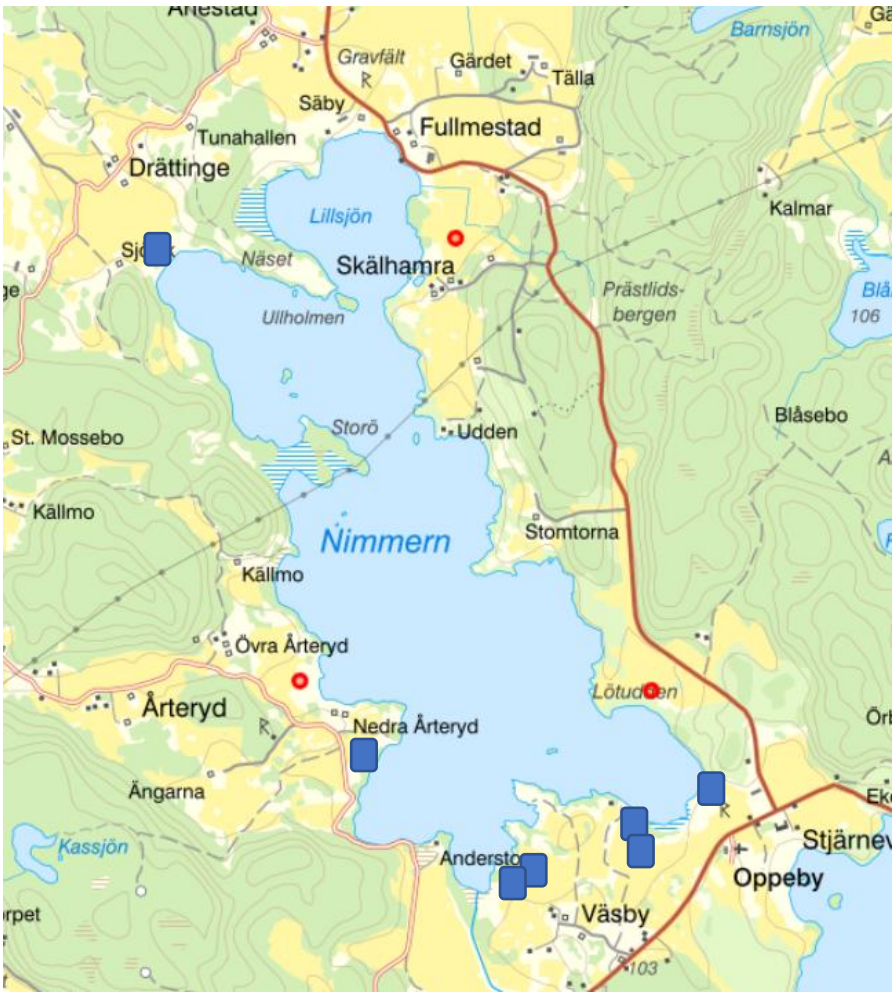
Bakgrund

Våtmark är enligt en ofta använd definition ”sådan mark där vatten finns antingen strax över eller strax under markytan större delen av året och hälften av vegetationssamhället är fuktälskande.” Detta är en ganska bra definition. Det är således många typer av vattenmiljöer som ingår i begreppet. Småvatten i skogen, kärr, mossar, svämzoner längs vattendrag, grävda våtmarker, fosfordammar, rikkärr, strandängar, källor, bevuxna diken, grunda sjöar och sjöars strandzoner, dammar, korvsjöar, kräftdammar samt försumpade marker är alla våtmarker. Kort och gott kan vi använda begreppet våtmark vid de flesta vattenprojekt. Ofta tänker vi på en våtmark som den större grunda vattenmiljön som är flera hektar stor och innehåller stora vassar, mycket sjöfågel men en våtmark kan också vara endast några kvadratmeter i yta. I ett landskap som har ett fungerande ekosystem finns små och stora våtmarker i stor mängd. Vi får tänka på att vi genom förändring av markanvändning (utdikningar för att få mer jordbruksmark) i stora stycken helt förändrat dagens vattenlandskap. Vattendragen kan till och med i vissa fall vara helt omgrävda och fått nya sträckningar. En fosforfälla är precis som namnet antyder en fälla för fosfor. Vattnet med lerpartiklar ska rinna in i den och näring ska sedimentera i den djupare delen som ligger närmast inloppet. Vid utloppet ska det grunda upp och genom växter ska fosfor och kväve tas upp. En fälla med omväxlande grunda och djupare delar och med en variationsrik växtlighet är det bästa. Runt Nimmern har sju våtmarker skapats med syfte att ta upp näringen från diken innan vattnet rinner vidare ut i sjön. Anläggandet har genomförts av lokala personer genom bidragen LONA/LOVA.

Den externa tillförsel av näring till Nimmern via diken och avrinnande mark är fortfarande stor och det är viktigt att få ner läckaget som rinner ut till sjön. Dikenas vatten har vid provtagningar visat extrema eller mycket höga halter av fosfor och kväve. Under vårarna, när dikena är grumliga, har mycket lera lakats ut och då är fosforn knuten till lerpartiklar. Mätningar har också visat att det är betydande halter av löst fosfor som kan handla om andra näringskällor. Det är stor prioritet att anlägga fler våtmarker runt sjön. Förslag på platser och hur detta skulle kunna göras finns för platserna Skälhamra, Ekdalen och Årteryd. Vid Ekdalen odlades det inte under sommaren 2025, utan området närmast sjön var undantagen som följd av vattenpåverkad mark. Detta stärker förslaget om att en våtmark är mycket prioriterad här.

Det har under de senaste vintrarna varit högt vatten i sjön och på omgivande marker. Detta har säkert bidragit med stor fosforutlakning från åkermark och då speciellt bar odlad mark. Detta betyder att våtmarker sådana år blir ännu mer prioriterade.

Sju st dammar har anlagts i tidigare projekt 2018-2019. Deras placering ses nedan.

Föreslagna åtgärdsplatser (runda symboler) samt ■ = anlagda våtmarker

Denna rapport redovisar fältbesök som gjordes 11-15 augusti 2025 och rapportens syfte är att bedöma hur statusen och funktionen är idag, sex-sju år efter att våtmarkerna anlades.

Resultat och bedömningar

Drättinge

Syrehalt: 10,8 mg/l Temperatur yta: 22 grader pH: 8,3

Växtlighet: Andmat, svalting, bredkaveldun, skogssäv, brunskära, strandklo, vattenpest, storigelknopp, gyttrad igelknopp, alger sp. (runda klumpar på växter).

Bedömning funktion: GOD funktion med rik och varierad växtlighet.

Övrigt: Vattenpest i tätt bestånd mot utloppsdel. Fisk sågs flera gånger i våtmarken men det gick inte att se vad det var för art. Kanske sutare.

Våtmarken på Drättinge innehöll ett varierat växtsamhälle och fisk vid besöket. Foto taget i uppströms riktning mot Drättinge.

Stjärnevik (närmast gården)

Syrehalt: 0 – helt syrefritt pH: 7,9

Växtlighet: Ytan helt täckt med andmat. Bredkaveldun, vass och alträd i kanterna.

Bedömning funktion: MÅTTLIG-GOD funktion utifrån bra silningsområde för vattnet genom den täta vassen.

Övrigt: Den kraftiga växten jättegröe (gräs) växer runt våtmarken.

Växten andmat täckte helt ytan vilket tyder på mycket näring som fångats upp. Inloppsröret ses på fotot.

Stjärnevik (fälla nära gränsen mot Väsbys marker)

Syrehalt: 4,1 mg/l Temperatur yta: 22 grader pH: 8,0

Växtlighet: Bredkaveldun, gäddnate, slokstarr, knapptåg/veketåg, svalting, rostnate, mindre natar.

Bedömning funktion: GOD funktion i och med växlande djupa och grunda områden och varierad växtlighet. Plus för stora bestånd med rostnate och att det finns små natearter (troligen gropnate och gräsnate, gropnate har noterats i Drättingefällan 2020).

Övrigt: Tillförande dike har mycket kaveldun som tyder på att mycket näring är i omlopp.

Våtmarken håller en god funktion i och med det varierade växtsamhället. Fotot är i riktning mot sjön.

Väsby – stor fälla

Syrehalt: 0 – helt syrefritt pH: 7,4

Växtlighet: Andmat, bredkaveldun

Bedömning funktion: MÅTTLIG till GOD bedöms den till då översilningen genom växter är ganska måttlig.

I kanten ses bredkaveldunets frökapsel (cigarren). Denna växt vill stå i näringsrikt vatten.

Väsby – liten fälla

Syrehalt: 10 mg/l (!) Temperatur yta: 20 grader pH: 10,0 (!)

Växtlighet: Helt täckt med vattenpest. Bredkaveldun vid inloppet.

Bedömning funktion: GOD.

Övrigt: Vattenpesten gör vattnet klart och bidrar till syre, detta var tydligt.

Foto taget mot Väsby. I vattnet ses vattenpesten som har en stor effekt på vattenmiljön.

Summering

De undersökta våtmarkerna får ett bra betyg sammantaget. Näringsupptaget torde vara bra när mycket vatten rinner i dikena. Det syns tydligt utifrån färgen på vattnet och växtligheten att näringen samlas upp i fällorna.

De föreslagna våtmarkerna bör anläggas. Samtliga är relativt enkla att genomföra och kräver inga stora projekteringar. Förslagsvis ansöker varje markägare, med stöd från FVOF/arbetsgruppen, om medel via LOVA.

Under hösten när det rinner i dikena vore det bra att få med en omgång vattenprovtagning i in- och utlopp. Det bästa vore om det kunde genomföras i detta LOVA-projekt.

Inga justeringar behöver göras med befintliga våtmarker utan det gäller att göra en årlig kontroll på in-/utlopp och se över så att detta fungerar.

En sak som skulle förbättra fällorna är om dessa kunde rensas på sediment i djupdelen. Detta bör ske kommande år och det bästa vore om massorna kunde läggas ut på åkermark som gödningsmedel. Lämpligen görs detta som ett försök kommande år för att utvärdera hur bra tillväxten blir på grödan. Ett mindre försök har gjorts tidigare och bedömningen var den gången att grödan svarade bra men det var ett enkelt test som inte går att dra alltför stora växlar av (Jan Gustafsson, Nimmerns FVOF).

Summeringen från denna utredning är att våtmarker runt Nimmern har en god effekt på näringsupptag och biologisk mångfald. Att få till fler våtmarker runt sjön är högprioriterat.

Referenser

www.nimmern.se

C-J Natur. 2022. Utredning och förslag på våtmarker vid Nimmern 2022.